

באיזה קדשים אמר רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה במיתתם? אילימא, אם תאמר: בקדשי בדק הבית, לא יתכן לומר כן, כי

אפילו כי מתו, נמי, למה יצאו מידי מעילה? לא יהא אלא דאקדיש אשפה, במה דינו שונה ממקדיש אשפה (544)?

544. העמדה והערכה

התוס' מאריכים כאן בכמה יסודות הלכות מעילה:

אמרה התורה [ויקרא כז] בפרשת פדיון קדשים "והעמיד את הבהמה לפני הכהן, והעריך הכהן אותה". ודרשו מכאן חכמים [תמורה לג א], כי לפני שפודים בהמה מקדושתה, צריכים להעמידה על רגליה ויעריכנה הכהן [או בית דין, עיין רמב"ם הלכות ערכין פרק ה הלכה יב]. וכל שטעון העמדה והערכה, אם מת אינו נפדה. הואיל ואינו ראוי לעמוד, אינו ראוי להערכה.

על כן, הקשה רבינו חיים כהן, מובא בתוס', לפי הוה אמינא זו, שקדשים שמתו מדובר בקדשי בדק הבית, איך אמרה הגמרא, שדינם כאשפה, הלא הבדל גדול בין קדשים שמתו לאשפה,

אשפה, יש לה פדיון, ויש בה שווי להקדש, כאשר תימכר ודמיה יפלו להקדש, לפיכך מועלין בה. מה שאין כן קדשים שמתו, אין להם פדיון, הואיל ואינם בני העמדה והערכה. אם כן, אינם שוים להקדש כלום, ולמה ימעלו בהם? ותירצו: שמא סובר עולא אמר רבי יוחנן שאמר "קדשים שמתו וכולהו", לדעת הגמרא כאן, כמאן דאמר הסובר שקדשי בדק הבית יש להם פדיון אף בלי העמדה והערכה. וממילא, קדשים שמתו נפדים [לפי הוה אמינא זו שמדובר בקדשי בדק הבית], ויש בהם שווי להקדש. [ועיין רש"ש].

עוד תירצו התוס', שבהחלט יתכן שקדשים אלו כבר נערכו בחייהם בהעמדה, ולא הספיקו לפדותן עד שמתו, ועליהם אמר עולא בשם רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה מן התורה, ועל כך הקשה המקשן, "לא יהא אלא כאשפה".

הגאון רבי עקיבא איגר, מציין לתוס' חולין, ושם מבואר שצריך העמדה בשעת פדייה. וממילא, קשה על תירוץ התוס'.

ועיין ברש"ש, המתרן, שאין כאן דין שצריך ליפדות בשעת העמדה והערכה [תוך כדי דיבור!], אלא בהיפך, שתהא הערכה בשעה שהיא ראויה ליפדות [עיין שם שמדובר בגיזה שאינה יכולה להיפדות כיון שאסור לגזוזה, ולכן, לא מועיל העמדתה והערכתה], ולפיכך, כאן לפי תירוץ התוס', בחייה, כיון שהיתה קדושה רק קדושת דמים, והיתה ראויה להיפדות, והעמידה והעריכה, קיימו בה "העמדה והערכה", ואף אחרי שמתה יש לה פדיון. ועיין במשנה למלך [פרק ה מהלכות ערכין הלכה יב] ובשער המלך [הלכות בכורים פרק י הלכה ב] ובשו"ת דבר אברהם [חלק ב סימן כד] ואור שמח [הלכות מעילה פרק ה הלכה י].

וכתב הרמב"ם [פרק ג מהלכות מעילה הלכה א] "קדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה. אבל מועלין בהן מדברי סופרים". ומדייק הכסף משנה: אמאי נקט רבינו קדשי מזבח, הלא רבי יוחנן אמר סתם "קדשים שמתו".

ומתרן, שהרמב"ם כתב כן לחידוש, שאפילו קדשי מזבח שקדושתן חמורה, פקעה קדושתן כשמתו, וכל שכן קדשי בדק הבית. ועוד תירץ, משום שכל הפרק הוא עוסק בקדשי מזבח, לכן פותח את הפרק בקדשי מזבח.

ותמה עליו הברכת הזבח, וכן בגליון הגרע"א על הכס"מ [ועיין בקרן אורה], הלא ברור שהרמב"ם כתב כן בדוקא, כמו שאמרה הגמרא כאן, שבקדשי בדק הבית, אין חילוק בין בחייהם לבין במיתתם, הואיל ומכל מקום, שוים